

Meslek Kuruluşlarının Yerel Siyasete Etkisi Hakkında Belediye Başkanı ve Yardımcılarının Görüşleri: Eskişehir Örneği

The Views of Metropolitan Municipality Assembly Members on the Impact of Public Professional Organizations on Local Politics: A Sample for Eskişehir

Elif ÖZTÜRK¹

Alper ÖZMEN²

ÖNE ÇIKANLAN	<ul style="list-style-type: none">Bu çalışma, meslek kuruluşlarının yerel siyasete olan etkilerini nitel araştırma yöntemleri ile analiz etmektedir.Odunpazarı ve Tepebaşı belediye başkanları ve başkan yardımcılarıyla yarı yapılandırılmış mülakatlar gerçekleştirilmiştir.Meslek kuruluşlarının, yerel yönetim politikalarının oluşum süreçlerinde önemli bir rol oynadığı tespit edilmiştir.
HIGHLIGHTS	<ul style="list-style-type: none">This study analyzes the impact of professional organizations on local politics through qualitative research methods.Semi-structured interviews were conducted with the mayors and deputy mayors of Odunpazarı and Tepebaşı.It was found that professional organizations play an important role in the formation of local government policies.
ÖZ	<p>Meslek kuruluşları sadece üyelerinin mesleki çıkarlarını savunmakla kalmayıp aynı zamanda yerel yönetimlere öneri bildiren ya da iş birliği yaparak yönetim kültürüne katkı sağlamaktadır. Yerel yönetimlerin başkanları seçimle iş başına geldiği gibi meslek kuruluşlarının da başkanları ve yönetim organları seçimle iş başına gelmektedir. Bu noktada hem büyük bir kitleyi temsil etmesi hem de seçimle iş başına gelmesi açısından yerel siyasetin parçası olup olmadığı merak konusudur.</p>
Meslek Kuruluşları, Yerel Siyaset, Yerel Yönetimler	<p>Bu çalışmanın amacı meslek kuruluşlarının yerel siyasete nasıl etki ettiğini, yerel yönetimlerle ilişkisini ve yerel siyasetteki yerini araştırmaktır. Bu kapsamda Eskişehir ilinin Odunpazarı ve Tepebaşı ilçelerinin belediye başkanları ve birer başkan yardımcılarını ile yüz yüze derinlemesine mülakat gerçekleştirilerek bu konudaki görüşleri tespit edilmiştir. Araştırma kapsamında belediye başkan ve yardımcılara üç adet soru yöneltilmiştir. Araştırma sonucuna göre, katılımcılar meslek kuruluşlarının görüşlerine önem vermekle birlikte yerel yönetimler, meslek kuruluşları ile aralarında güçlü bir ilişki olmasını önemsemektedir. Ayrıca yerel siyaset üzerinde meslek kuruluşlarının dolaylı bir etkisinin olduğu ancak doğrudan bir etki yaratmada yetersiz kaldığı tespit edilmiştir.</p>
ABSTRACT	<p>Professional organizations not only defend the professional interests of their members, but also contribute to the culture of governance by submitting proposals or collaborating with local governments. Just as the heads of local governments serve through elections, the heads and governing bodies of professional organizations also serve through elections. At this point, it is a matter of curiosity whether professional organizations are part of local politics in terms of both representing a large mass and being elected.</p>
Professional Organizations, Local Politics, Local Governments	<p>The aim of this study is to investigate how professional organizations impact local politics, their relationship with local governments, and the influence of professional organizations on local politics. In this context, face-to-face, in-depth interviews were conducted with the mayors and deputy mayors of Odunpazarı and Tepebaşı districts of Eskişehir province to determine their views on this matter. Within the scope of the research, three questions were asked to the mayors and deputy mayors. According to the results of the research, although the participants give importance to the opinions of professional organizations, local governments consider it important to have a strong relationship with professional organizations. It was also found that professional organizations have an indirect impact on local politics but are insufficient to create a direct impact.</p>
Atf (Citation): Öztürk, E. ve Özmen A. (2024). Meslek kuruluşlarının yerel siyasete etkisi hakkında belediye başkanı ve yardımcılarının görüşleri: Eskişehir örneği, <i>Urban 21 Journal</i> , 2(2), 79-95	

¹ (Sorumlu Yazar), Öğr. Gör., Konya Teknik Üniversitesi, eozturk@ktun.edu.tr, ORCID: 0000-0002-5650-6364

² Prof. Dr., Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, aozmen@ogu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-4185-4382

Giriş

Meslek kuruluşları, üyelerinin mesleki çıkarlarını savunmak için faaliyet gösteren yerel ve ulusal düzeyde önemli kuruluşlardır. Bu anlamda bir nevi yerel siyasetin bir parçası olarak yerel düzeyde politika üretmektedirler. Bu kuruluşlar yerel siyasetle ilgilenecek sadece üyelerinin çıkarlarını korumakla kalmaz, aynı zamanda toplumun tamamına fayda sağlayacak bilinçli, kapsayıcı ve etkili politikaların geliştirilmesine de katkıda bulunmaktadır. Bu noktada yerel düzeyde meslek mensuplarının çıkar savunuculuğunu yapan ve yerel çözümler üretmeye çalışan meslek kuruluşlarının, seçimle iş başına gelen yerel yönetimlerle ilişkisinin nasıl olduğu ve yerel siyaseti etkileyip etkilemediği araştırmanın çıkış noktası olmuştur.

Yerel siyaset, toplumların özel ihtiyaçlarını ve sorunlarını ele alarak yerel halkın günlük yaşamlarını şekillendirmede çok önemli bir rol oynamaktadır. Yerel düzeyde, yerel yönetim birlikleri, ticaret odaları ve sivil toplum kuruluşları gibi meslek kuruluşları, politika ve karar alma süreçlerini etkilemek için seçilmiş yetkililerle iş birliği yapmaktadır. Bu kuruluşlar uzmanlık, kaynak ve kolektif bir ses sağlayarak toplumun çıkarlarının ve refahının temsil edilmesini sağlayabilmektedir. Bu noktada yerel yönetimler öncelikle şehrin yerel siyasetini şekillendirirken meslek kuruluşları da üyeleri adına politika üreterek yerel siyasetin bir parçası gibi davranabilmektedir. Bu nedenle meslek kuruluşları ve yerel siyasetin incelenmesi önemli bir husus olarak karşımıza çıkmaktadır.

Literatürde benzer çalışmalar incelendiğinde; meslek kuruluşlarını mali açıdan (Özaslan, 1984; Günay, 2020; Çiçek ve Dağlıoğlu, 2013), süreç yönetimi açısından (Tekin, 2015), algı yönünden (Oksal, 2015; Atiksoy, 2019), tarihsel süreç açısından (Manav, 2019; Oğurlu, 2017), kurumsallaşma açısından (Akkaya, 2019; Arıcı, 2022), hukuki açıdan (Sakallı, 2019), hizmet kalitesi açısından (Organ ve Tekin, 2019) incelendiği görülmektedir. Bu çalışmaya benzer bir örneği Karaman, 1997 yılında İzmir ili özelinde incelemiştir. Bu çalışma diğer çalışmalardan derinlemesine mülakat tekniği kullanarak konuyu irdemesi ve yerel siyaset özelinde ele alması bakımından farklılaştırmakta ve literatüre olumlu bir katkı yapacağı düşünülmektedir.

Tüm bu bilgilerden ve ilgili literatürden yola çıkılarak bu çalışmada, meslek kuruluşlarının yerel siyasete nasıl etki ettiği ve meslek kuruluşlarının yerel siyasetteki yeri belediye başkanları ve yardımcılarının görüşleri alınarak tespit edilmeye çalışılmıştır. Çalışmanın problemi meslek kuruluşlarının yerel siyasete etkisinin ne düzeyde ve nasıl olduğudur olarak belirlenmiştir.

Bu kapsamda, Eskişehir ilinin Odunpazarı ve Tepebaşı ilçelerinde görev yapan belediye başkanları ve yardımcılarını ile yüz yüze derinlemesine mülakat gerçekleştirilmiştir. Çalışmada ilk olarak kısa bir literatür taraması yapılmış, ardından mülakat sorularına verilen cevapların bulguları paylaşılmıştır.

1. Meslek Kuruluşları

Türkiye’de meslek kuruluşu denildiğinde ilk akla gelen kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarıdır ve yasal dayanağını 1982 Anayasası’nın 135. maddesinden almaktadır.

Anayasa'nın 135. Maddesi meslek kuruluşlarını, şeklinde tanımlamaktadır (1982 Anayasası, 1982):

“Belli bir mesleğe mensup olanların, müşterek ihtiyaçlarını karşılamak, mesleki faaliyetlerini kolaylaştırmak, mesleğin genel menfaatlere uygun olarak gelişmesini sağlamak, meslek mensuplarının birbirleri ile ve halk ile olan ilişkilerinde dürüstlüğü ve güveni hâkim kılmak üzere meslek disiplini ve ahlakını korumak maksadı ile kanunla kurulan ve organları kendi üyeleri tarafından kanunda gösterilen usullere göre, yargı gözetimi altında, gizli oyla seçilen kamu tüzelkişilikleridir.”

Mesleki kamu kurum ve kuruluşları *“kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları”*, *“kamu meslek kuruluşları”* ya da kısa bir şekilde *“meslek kuruluşları”* şeklinde farklı isimlendirmelerle bilinmektedir (Eryılmaz, 2018, s. 258). Bu çalışmada ise kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları kısaca meslek kuruluşu olarak anılacaktır.

Meslek kuruluşları, bir mesleğin gelişiminin sağlanmasında, meslek mensuplarının ihtiyacının karşılanmasında ve meslek mensuplarının mesleğine ilişkin özel veya kamusal yararın gerçekleştirilmesinde rol oynayan tüzel kişiliklerdir (Avcı, 2012, s. 47). Meslek kuruluşlarının kuruluşu, örgütsel yapısı ve hukuki statüleri hususunda çeşitlilikler bulunmaktadır. Türkiye’de meslek kuruluşlarının bazıları dernek ve sendika statüsünde bulunurken bazıları ise kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları statüsünde bulunmaktadır (Avşarbay ve Dilekci, 2014, s. 327).

Meslek kuruluşları çeşitli meslek mensuplarının oluşturduğu, tüzel kişilikleri olan ve bir kısım kamu görevlerini yerine getiren organizasyonlardır. Ticaret ve Sanayi Odaları, Barolar, Tabip Odaları, Mimar ve Mühendis odaları gibi meslek kuruluşları, toplumun ihtiyaç duyduğu önemli hizmetleri üreten, kişileri koordine ve kontrol eden, üretilen hizmetlerle ilgili birtakım standartlar belirleyen kuruluşlar olmaları hasebiyle, toplumsal refah ve kalkınmanın vazgeçilmez şartlarından biri olarak görülebilir (Kaldırım ve Özdevecioğlu, 1993, s. 88).

Meslek kuruluşlarına bakıldığında, ortak özellikler olarak; kanunla kurulmuş olması, kamu tüzel kişiliğine sahip olması, belli bir mesleğe mensup olanlara yönelik kurulmuş olması, kuruluş amacının dışında faaliyet gösterememesi, organlarının kendi üyeleri arasından seçilmesi, mesleğin yapılabilmesi için kuruluşa üye olma zorunluluğunun olması, idari ve mali özerkliğe sahip olması, ayrı bütçeye sahip olması, devletin gözetim ve denetimine tabi olması ve kamusal bazı güç, yetki ve ayrıcalıklara sahip olması sayılabilir. Farklı yönlerine bakıldığında ise örgütlenmesi bakımından, tüzel kişilik sahipliği bakımından, kamulaştırma yetkisi bakımından ve alternatif örgütlenme bakımından farklılıklar oluşmaktadır (Avşarbay ve Dilekci, 2014).

2. Yerel Yönetimler

Yerel yönetimler yerel düzeyde yönetişimin varlığı için etkili birimlerdir. Bu yönetim birimleri topluma özgü ihtiyaçları ele alarak hizmetlerin etkin bir biçimde sunulmasına olanak tanımaktadır. Halka daha yakın olmaları sebebiyle hükümet ve vatandaş arasında köprü kurarak iletişim sağlamaktadırlar. Yerel yönetim birimleri aynı zamanda halkın karar alma

sürecine katılımını teşvik ederek aidiyet ve hesap verebilirlik duygusunu güçlendirmektedir. Böylece her toplumun kendine özgü öncelikleriyle uyumlu bir biçimde daha duyarlı bir yönetimle sonuçlanabilmektedir. Türkiye'deki yerel yönetim birimleri ve yasal dayanakları incelendiğinde; yerel yönetimlere ilişkin kavramsal çerçeve, pek çok akademik çalışmada ele alınmış olmakla birlikte, yasal dayanak, 1982 Anayasası'nın mahalli idareler başlığı altında "*il, belediye veya köy halkının mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları, gene kanunda gösterilen, seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzelkişileridir.*" şeklinde tanımlanmaktadır (1982 Anayasası, 1982).

Türkiye'de yerel yönetim birimleri 1982 Anayasası'nda belirtildiği üzere il özel idaresi, belediyeler (büyükşehir, il, ilçe, belde belediyeleri) ve köylerden oluşmaktadır (1982 Anayasası, 1982). Yerel yönetimlerin karar alma organları yerel halk tarafından seçilmekte ve kanunlarda tanımlanmış görev, yetki, bütçe ve personele sahip olmaktadır. Bu yönetimler merkezi hükümetle olan ilişkilerinde idari ve mali anlamda özerk olarak faaliyet göstermektedirler (Yalçındağ, 1991, s. 123-124).

İl özel idaresi, belediye sınırları dışında kalan alanlarda il halkının mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla kurulan ve karar organları seçimle göreve gelen, idari ve mali özerkliğe sahip kamu tüzel kişisidir. Organlarını, il genel meclisi, il encümeni ve vali oluşturmaktadır (Tortop vd., 2006, s. 114). 6360 sayılı Kanun ile il özel idaresi büyükşehir statüsü taşıyan illerden kaldırılmıştır (6360 On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, 2012). İl özel idareleri büyükşehir belediyesi kurulmamış olan her ilde (51 tane) bulunmaktadır ve görevleri il sınırları dahilindedir.

Belediyeler, yerel ihtiyaçların karşılanması konusunda önemli etkinliğe sahiptir ve Türkiye'de yerel yönetim sistemi içerisinde ağırlıklı bir konuma sahiptir. Türkiye'de iki çeşit belediye tipi bulunmaktadır. Bunlardan ilki 5393 sayılı Belediye Kanunu kapsamında kurulan ve bu kapsamda faaliyetlerini gerçekleştiren belediyeler, diğeri ise yalnızca büyükşehir statüsüne sahip illerde faaliyet gösteren ve farklı statüye sahip olan büyükşehir belediyeleridir (Ulusoy ve Akdemir, 2001, s. 42). 5393 sayılı Kanun kapsamında belediye, belde sakinlerinin mahalli müşterek ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla kurulan ve karar organlarının seçimle iş başına gelen idari ve mali özerkliğe sahip kamu tüzel kişisidir. Belediye yönetiminin belediye başkanı, belediye meclisi ve belediye encümeni olmak üzere üç organı bulunmaktadır (5393 sayılı Sayılı Belediye Kanunu, 2005).

Üçüncü yerel yönetim birimi olan köyler ise, tüzel kişiliklerini 1982 Anayasası'ndan almaktadırlar. Köylerin tüzel kişilikleri Anayasa'nın 127. Maddesinin 1. Fıkrası uyarınca mahalli idareler kapsamında tüzel kişilikleri olduğu belirtilmiştir (1982 Anayasası, 1982). Bu bağlamda köyler devletin tüzel kişiliğine dahil olmayıp kamu tüzel kişiliğini haizdir. Buradan yola çıkarak, köylerin özerk ve kendilerine ait bütçelerinin olduğu söylenebilmektedir.

Anayasal dayanağın yanı sıra 442 sayılı Köy Kanunu da bulunmaktadır. Köy Kanunu köylerin kuruluşunu, teşkilatını, organlarını ve bu organların görevlerini düzenlemektedir. Birinci fasıl

madde 1'e göre nüfus sayısı iki binin altındaysa bu yerleşim yerlerine köy adı verilmektedir. Madde 2'ye göre, cami, mektep, otlak, yaylak, baltalık gibi orta malları bulunan ve toplu veya dağınık evlerde oturan insanlar bağ ve bahçe ve tarlalarıyla birlikte bir köy oluşturmaktadır. Köylerin organları ise; köy derneği, köy ihtiyar meclisi ve köy muhtarıdır (442 Sayılı Köy Kanunu, 1924).

Yerel yönetim anlayışının odak noktasında yerel demokrasi değeri bulunmaktadır. Yerel yönetimler bir ülkenin demokratikleşmesinde önemli bir yapıtaş oluşturmaktadır (Eryılmaz, 2002, s. 7-16). Batı toplumlarında ve Osmanlı'dan itibaren Türkiye'de yerel yönetimlerin ortaya çıkışları incelediğinde, Batılı toplumlarda yerel yönetimlerin ortaya çıkışında merkezi yönetime bölgesel muhalefet olma durumu büyük bir etkidir. Böylelikle Batı'da bölgesel yerel yönetimler mali ve yönetsel anlamda tam bir özerklik elde etmişlerdir. Türkiye'de yerel yönetimlerin ortaya çıkması ise Batılı olandan farklı bir seyir izlemekte tarihi çok geriye dayanmamaktadır. Türkiye yönetsel yapısında Batılı anlayışın aksine 19. yüzyılda, siyasi-idari otoritenin birliğini, bütünlüğünü korumak ve güçlendirmek yönünde ortaya çıkmış ve muhalefet olma durumunun olumlu karşılanmadığı ve tam bir özerklik elde edilmediği ifade edilebilir (Eryılmaz, 2000, s. 17; Çiçek, 2014, s. 54).

3. Yerel Siyasette Meslek Kuruluşlarının Rolü

Yerel siyaset kavramı düşünüldüğünde ilk akla gelen yerel ölçekte yapılan siyasettir. Bu noktada yerel siyasete dahil olan kurumlar ise merkezi yönetimin taşra kuruluşları ve il temsilcilikleri, ulusal siyasette taşra ve il (ve altı) teşkilatları yerel yönetimlerdir. Şehir ve şehir yönetimi yerel siyasetin mekânsal bağlamını oluşturmaktadır. Bu bağlamda şehirde faaliyet gösteren her türlü idari birim, sivil ve özel kuruluş, medya ve dernek, vakıf gibi diğer yerel düzeyli kuruluşlardır. Şehir, şehir halkı, şehir yönetimi, şehir yaşamı ve şehir düzeyindeki sorunlar yerel siyasetin konusunu oluşturmaktadır (Akdoğan, 2008, s. 10). Bir başka ifadeyle, yerel siyaset, yerel düzeyde bireylerin, kurumların, kuruluşların arasındaki güç rekabetini göstermektedir ve yerel düzeydeki halkın sorunlarını ele almaktadır. Yerel kaynakları ve fırsatları kullanarak vatandaşların mutluluğunu, refahını ve adaletini sağlamayı amaçlayan, yerel güç ve otorite aracılığıyla yerel toplumu yönetme sanatıdır (Akdoğan, 2008, s. 9).

Görmez (1997), yerel yönetimler ve yerel demokrasi arasında yakın bir ilişki olduğunu ifade etmektedir. Aynı zamanda yerel kavramının demokrasi ile anlam kazandığını da eklemektedir (s.62). Almond (2000) ise demokratik siyasette en etkin desteği siyasal kültürün sağladığını söylemektedir. Katılımcı bir siyasi kültürü benimseyen vatandaşlar, siyasi sisteme ilişkin bilgi sahibi olmasının yanı sıra sistemi değiştirebileceğine ve etki edebileceğine dair duygu ve değere sahiptir. Bu sebepten ötürü vatandaş sisteme etki edebileceği katılım yollarına dahil olmaktadır. Bu yollardan bazıları seçimler, parti üyeliği, dernek üyeliği, baskı grupları, lobcilik, gösteri yapma, dilekçe verme şeklinde kendini gösterebilmektedir (Akt., Çiçek, 2008: 41). Bu noktada Ulusoy ve Akdemir (2012) de vatandaşların kendilerini ilgilendiren hususlarda katılımını sağlayan en ideal uygulama alanının belediyeler olduğunu söylemektedir (s. 32).

Köse (2004), yerel yönetimlerin vatandaşların kendi kendilerini yönetme şansını sağladığından demokratik kurumların en önemlileri arasında yer aldığını ifade etmektedir. Yerel yönetimlerin bu şekilde vatandaşların karar alma mekanizmalarına katılımını sağlamasıyla demokrasinin uygulanabilirliğini artırdığını söylemektedir (s. 14).

Meslek kuruluşlarının yerel karar alma mekanizmalarına katılımı, meslek kuruluşlarının uzmanlık bilgisini yerele yansıtması, çeşitli meslek sektörlerinin özel ihtiyaç ve gerçekliklerinin ele alınması, üyelerinin çıkarlarını temsil etmesi ve politikaların adil olması, şeffaflık ve hesap verebilirliğin sağlanması açısından önemli olmaktadır. Meslek kuruluşlarının yerel karar mekanizmalarına katılımı incelendiğinde, 5393 sayılı Belediye Kanunu, 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu ve 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu ile olanak tanındığı görülmektedir. İlgili kanunlar incelendiğinde meslek kuruluşlarına doğrudan bir katılım imkânı tanınmamış olsa da dolaylı olarak bir etki sağlamalarına imkân verilmiştir.

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 24. maddesi, 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu'nun 15. maddesi ve 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu'nun 16. maddesi uyarınca meslek kuruluşlarının temsilcileri oy hakkı bulunmaksızın kendi görev ve faaliyet alanına giren konularda ihtisas komisyonlarının toplantılarına katılarak görüş bildirebilmektedirler. Aynı zamanda meslek kuruluşları 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 76. maddesi uyarınca kentsel siyasetin önemli bir kurumu olan kent konseyinde de yer alarak yerel siyasete ve yerel demokrasiye dâhil olmaktadır. Ayrıca meslek kuruluşları 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 41. maddesi uyarınca belediye stratejik planlarının hazırlanması sürecinde görüş bildirebilmektedir (5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu, 2004; 5393 sayılı Belediye Kanunu, 2005; 5302 Sayılı İl Özel İdaresi Kanunu, 2005).

Diğer kanun olan 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu'nun 8. maddesi uyarınca kurulması öngörülen alt yapı koordinasyon merkezlerinin toplantılarında gündemde yer alan konularla ilgili olarak meslek kuruluşlarının görüşünün alınması amacıyla meslek kuruluşlarının toplantıya davet edilebilmektedir. İlgili Kanununun 9. maddesinde ise kentsel siyasette meslek kuruluşlarının rolü daha belirgin olmaktadır. Bu madde uyarınca, büyükşehir sınırları içindeki deniz, göl, su, kara ve demiryolu üzerindeki her türlü taşımacılık hizmetlerinin yürütülmesi amacıyla kurulacağı belirtilen ulaşım koordinasyon merkezlerinin toplantılarında da gündemdeki konulara bağlı olarak meslek kuruluşlarının bu toplantılara davet edilebileceği hükme bağlanmıştır. Bu madde gereğince diğerlerinden farklı olarak meslek kuruluşu olan Türkiye Şoförler ve Otomobilciler Federasyonu'nun görevlendireceği temsilci bu toplantılarda oy hakkına sahip olmaktadır. Son olarak yine aynı Kanununun 11. maddesi büyükşehir belediyelerinin imar denetiminde meslek kuruluşlarından yararlanılabilmektedir (5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu, 2004).

4. Araştırma Yöntemi

Araştırmanın amacı, meslek kuruluşlarının yerel siyasete nasıl etki ettiğini ve meslek kuruluşlarının yerel siyasetteki yerini araştırmaktır. Araştırmanın amacına hizmet edecek en iyi yöntemin nitel araştırma yöntemi olduğuna karar verilmiştir. Bu kapsamda durum çalışması deseni kullanılmış ve veriler derinlemesine mülakat yöntemi ile toplanmıştır. Eskişehir ilinin en büyük ve merkez ilçesi olan Odunpazarı ve diğer büyük ilçesi olan Tepebaşı ilçesinin belediye başkanları ve birer başkan yardımcısı olmak üzere 4 katılımcı ile derinlemesine mülakat gerçekleştirilmiştir. Mülakat soruları araştırmanın amacına hizmet edecek şekilde yapılandırılmış form olarak hazırlanmıştır. Araştırmacılar mülakat öncesi gerekli izinleri almış ve görüşme öncesi katılımcılara soru formunu göndermiştir. Araştırmanın geçerliliğini sağlamak amacıyla sorulara verilen yanıtlar izin dahilinde ses kaydına alınmıştır. Kayıt altına alınan veriler MAXQDA programı kullanılarak transkript edilmiş ve katılımcılarla verilerin doğruluğunu teyit amacıyla paylaşılmıştır. Araştırmacı soruları sorarken ve yazılı kayda aktarırken tarafsız, bir yaklaşım sergilemiştir. Araştırmanın güvenilirliği açısından katılımcıların ifadeleri doğrudan aktarılmıştır.

5. Araştırma Bulguları

Derinlemesine mülakat kapsamında katılımcılara üç adet soru yöneltilmiştir. Sorular aşağıda sunulmaktadır:

Soru 1: Başkan olarak icraat kararı verirken meslek kuruluşlarının bu karar karşısında alacakları tavır önemsiyor musunuz?

Soru 2: Meslek odası yöneticilerinin temsil ettikleri grubun menfaati için taleplerini karşılamaya yönelik faaliyetleriniz oldu mu?

Soru 3: Meslek odalarının yerel siyasette etkili olduğunu düşünüyor musunuz?

Birinci soru kapsamında yerel yönetimlerin karar alırken meslek kuruluşlarına danışılıp danışılmadığı ve bu kapsamda meslek kuruluşlarının etkisi tespit edilmeye çalışılmıştır. Tavır alındığında ise kararda herhangi bir değişiklik olup olmadığı tespit edilerek yerel siyasete etkisi irdelenmeye çalışılmıştır. Bu kapsamda birinci soru;

Soru 1: Başkan olarak icraat kararı verirken meslek kuruluşlarının bu karar karşısında alacakları tavır önemsiyor musunuz?

Katılımcı 2 bu konuda; *“Evet önemsiyoruz genelde iletişim halinde olmaya gayret ediyoruz. Eğer onları doğrudan ilgilendiren konuya onların fikirlerini alarak yola devam ediyoruz.”* şeklinde yanıt vermiştir.

Araştırmacı bu soruya ek olarak; *“bu tavır dolayısıyla çekimser davrandığınız oldu mu?”* sorusunu yöneltilmiştir.

“Şöyle bir şey yaşadık, bize belediyenin biliyorsunuz değerli yerleri var, parkları alanları var alanların yönetimi ve iş yeri açma ruhsat müdürlüğü, zabıta müdürlüğü belediyeye ait olduğu için genelde yöresel ürün festivalleri adı altında gelip çadır kurma işleri konusunda önce belediyeye gelirler biz de belediye olarak eğer o tarihlerde o alanımız uygunsa veririz gibi düşünüyorduk ama ticaret odasından görüş aldığımızda ticaret odası bunun olumsuz olacağını söylediğinde biz böyle bir şeyi yapmadık, iptal ettik. Çünkü o zaman kendi üyelerimden tepki görürüm demiş ticaret odası biz de ticaret odamız zarar görmesin diye yerel esnafı zarara sokacak bir etkende bulunmamak adına böyle bir şeyde çekimser kaldık ve geri döndük bu karardan.” şeklinde cevap vermiştir.

Katılımcı 2'nin verdiği cevaptan yola çıkarak meslek kuruluşlarının görüşlerine önem verdiği anlaşılmaktadır. Özellikle doğrudan meslek kuruluşlarını ilgilendiren konu olması durumunda meslek kuruluşu ile iletişime geçtikleri ve fikirlerini aldıkları söylenebilir.

Katılımcı 3 ise katılımcı 2'ye benzer şekilde, “Önemiştir tabi ki, özellikle Odunpazarı bölgesinde bir hizmet götürürken sivil toplum kuruluşlarının görüş ve önerilerini dikkate alıyoruz. Zaten bu kapsamda 2019 yılında, dönemimize başladığımızda 2022-2024 yılı stratejik planımızı gerçekleştirdik. Bunu gerçekleştirirken de tüm sivil toplum örgütleriyle bir arada bir stratejik plan oluşturduk, O plan bizim belediyemizin bir Anayasası niteliğine geldi. Biz de gerek yasal düzenlemeler gerek mali açıdaki değerlendirmelerle stratejik planda özellikle stratejik plan görüşmelerine katılan paydaşların talepleri doğrultusunda neler yapılabileceğini ortaya koyduk. Tabi zaman zaman bu meslek kuruluşlarının bizden olan talepleri yasalara çok uygun olmuyor, sonuçta yasalarla yönetilen bir yapı içerisindeyiz ama büyük çoğunlukla onların taleplerini önemsiyoruz. Onlarla hareket etmeye çalışıyoruz ama bazen de bu mümkün olmuyor çünkü herkes kendi açısından bakıyor.” yanıtını vermiştir.

Katılımcı 3'ün görüşleri doğrultusunda meslek kuruluşlarının görüşlerine önem verilmeyle birlikte kendi kuralları çerçevesinde uygulanabilecek talepleri dikkate alabildikleri söylenebilmektedir.

Katılımcı 4 de benzer şekilde, “Elbette biz katılımcı belediyeciliği uygulamaya çalışıyoruz. Bunu uygularken de hangi meslek kuruluşuyla ilgiliyse alacağımız karar mutlaka danışıyoruz ancak yeterli performansı sağlıyor muyuz o konuda kuşkuvarım var çünkü meslek odalarının da bu konuda bizi çok ciddiye aldığını düşünmüyorum. Türkiye şöyle bir eksiklik var yanlışlık var meslek odaları ne yazık ki iktidara yaranma pozisyonunda iktidara ne kadar yakın olursa o kadar kolay olacağını düşünüyor işinin. Kararımızda çekimser kalabiliriz, zaman zaman bizim kararımızın doğru olmayabileceği ortaya çıkmış olur. Eleştirileri dikkate almak durumunda olduğumuzu görürüz. Bir de farklı bir pencereden bakılınca nasıl bir sonuç çıkacağını anlamış oluruz. Dolayısıyla verdiğimiz karardan dönebiliriz. Ama meslek odalarının samimi olması lazım. Meslek odalarının da kararının da doğru olmasına bağlı.” şeklinde ifade etmiştir.

Katılımcı 4'ün görüşleri doğrultusunda meslek kuruluşlarını ilgilendiren bir konu olması durumunda meslek kuruluşlarının görüşünün alındığı fakat meslek kuruluşlarının merkezi siyasetin varlığına daha fazla önem vermesinden ötürü eleştirildiği anlaşılabilir. Meslek odalarının fikirlerinin yerinde olması durumunda kararlardan dönme ihtimalinin olduğu çıkarılabilmektedir.

Birinci soruya verilen yanıtlardan yola çıkarak başkan ve yardımcılarının meslek odalarının mesleğe dair profesyonel bir görüşünün olmasından ötürü meslek odalarını bir danışma organı gibi gördüklerini, iletişimin önemli olduğunu ve görüşlerini önemseyerek karar değişimine de gittikleri söylenebilir. Ayrıca stratejik plan hazırlanırken meslek kuruluşlarının da görüşlerinin alınması meslek kuruluşlarının yerel kararlar için görüşlerinin önemli olduğunu göstermektedir. Öte yandan kopukluk yaşandığı ve iktidarı daha fazla önemseyerek yerel yönetimi önemsemedikleri görüşü de yer almaktadır. Bu noktada yerel yönetimler meslek kuruluşlarının öneri ve görüşlerinde samimiyet beklemektedir.

İkinci soru kapsamında meslek kuruluşlarının temsil ettikleri üyeleri için yerel kararlar aldırıp aldırıp aldıkları ve bu istekleri kapsamında yerel yönetimlerin ne şekilde karşılık verdiği, yerel yönetimlerin meslek kuruluşlarının görüşlerini dikkate alıp almadıkları tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu kapsamda ikinci soru;

Soru 2: Meslek odası yöneticilerinin temsil ettikleri grubun menfaati için taleplerini karşılamaya yönelik faaliyetleriniz oldu mu?

Bu soruya Katılımcı 1: *“Şimdi şöyle mesela biz Makine Mühendisleri Odasıyla asansör kontrollerini beraber yapıyoruz. Bunu Türkiye’de ilk uygulayan belediyeyiz. Tabii bu tip belediyenin bu tip ihalelerle dışarıya vereceği işlerde ne diyeyim, inşaat mühendisleri odası, mimarlar odası, jeoloji gibi teknik odalarla iş birliği yapmayı düşünürüz. Çünkü doğru bir yaklaşım. Örneğin onu biz özel şirkete versek yine makine mühendisleri kontrol edecek ama oda ile yapmak hem belediye oda ilişkisini sıcak tutmak hem de doğru bir tercih yapmak hem de belediyenin daha az ücret ödeyeceği daha mantıklı ücret ödeyeceği bir çalışma olur.”* şeklinde yanıt vermiştir.

Katılımcı 1’in verdiği cevaptan yola çıkarak meslek odaları yöneticileriyle birebir temas kurmanın ilişkileri daha iyi hale getireceği kanısının oluştuğu ve yerel yöneticilerin doğrudan iş birliğini tercih ettiği söylenebilmektedir.

Katılımcı 2: *“Oldu, 2019 yılında yine meslek odası yöneticilerinin temsil ettikleri bu turizmle alakalı proje yapalım dedik otellerimize bisiklet dağıtmıştık ticaret odası ortaklığında yürütüldü. Burada amaç şuydu otellerimizin sürdürülebilir turizm hizmeti vermesi müşterilerine ücretsiz bisiklet sağlayarak aslında burada bisikletleri de Eskişehir’de üreten fabrikadan temin etmiştik. Bu talep doğrultusunda oteller iki bisikletin üstünün ücretini kendisi satın alacaktı. Bu aslında hem kazan kazan bir projeydi. Hem belediyeyi hem ulaşımı hem ticaret odası hem*

turizm sektörünü hem de Eskişehir'deki bisiklet üreticisini kapsayan faydalı bir projeydi.” şeklinde yanıt vermiştir.

Katılımcı 2'nin görüşleri doğrultusunda yine Katılımcı 1'in verdiği cevapla benzer şekilde uygulamalı bir deneyime sahip oldukları ve meslek kuruluşlarıyla iş birliğini önemsedikleri anlaşılmaktadır.

Katılımcı 3: *“Faaliyetin konusuyla ilgili olarak mesela en son Vadişehir’de sağlık çalışanlarına saygı parkı yaptık, özellikle tabip odasından geldi bu, bir sağlık çalışanına manevi olarak bir destek verilmesiyle ilgili, bu grubun menfaatine yönelikti aslında park iki türlüydü hem orada yaşayan vatandaşlara bir hizmetti hem de bir nevi bu pandemi koşullarında sağlık çalışanlarının bizde sizin yanınızdayız diyebileceğimiz bir noktaydı. Bunda grup menfaatinden ziyade bize özellikle şehre faydasının ne olacağı tabi ki hani genelde bizden odalar bir toplantı yapacağız bize salon verin, işte bir etkinlik düzenleyeceğiz bize araç verin, bir etkinlik düzenleyeceğiz kumanya verin gibi birtakım talepleri var onlar zaten karşılanıyor ama özellikle orada bir grubu çıkartacak bir menfaatten ziyade genel olarak bir çalışma oluyor. Bir de o talepleri iki türlü işte özellikle Eskişehir de ki bu odalarla ilgili en güzel örnektir, hem kendilerinin yararına bir anıtımız olsun istediler hem de halkın faydalanabileceği bir çalışma olsun dediler. Bu özellikle mesela bölgemiz için çok güzel bir olaydı. Bizde seve seve yaptık şimdi çok da güzel bir parkımız oldu.”* şeklinde yanıt vermiştir.

Katılımcı 3'ün verdiği cevap doğrultusunda Tabipler Odasının menfaatine olmasına rağmen sundukları fikri uygulamaya koymuşlardır. Buradan yerel yönetimlerin halkın da çıkarının olması durumunda bir grubun menfaatine de olsa değerlendirmeye aldıkları anlaşılmaktadır.

Katılımcı 4: *“Genelde meslek odaları tabii kendi temsil ettikleri grubun çıkarları için mücadele ederler öyle de olmalı ama bu olurken şehrin başka sorunlarına da kayıtsız kalmamalıdır.”* şeklinde yanıt vermiştir.

Katılımcı 4'ün verdiği yanıttan yola çıkarak yerel yönetimlerin, meslek kuruluşlarının şehre ait sorunları çok yönlü olarak ele almalarını istediği anlaşılmaktadır.

Bu soru kapsamında meslek kuruluşu ve yerel yönetimler arasındaki ilişkide, belediye açısından bakıldığında, meslek kuruluşlarının temsil ettikleri grubun menfaatinden mi değil mi diye düşünmekten ziyade temsil ettikleri halkın yararını gözeten bir yaklaşımın olduğu ve odalardan da bu tutumu beklediği söylenebilir.

Üçüncü soru kapsamında meslek kuruluşlarının yönetim kurulu başkanlarının ve meslek kuruluşunun yerel siyaseti yönlendirmede etkili olmadıklarının veya siyasette bir aktör olup olmayacağına cevabı aranmaya çalışılmıştır. Bu kapsamda üçüncü soru;

Soru 3: Meslek odalarının yerel siyasette etkili olduğunu düşünüyor musunuz?

Katılımcı 1: *“Elinde tuttıkları kitleye siyasi bir yönlendirmede bulunamazlar ama şöyle bir şey var. Eğer doğru işler yapıyorlarsa birbirlerini yönlendirme ihtiyacı duymazlar. Mesela benim bölgem yüzde sağdır ama ben hiçbir yerde siyaseti kullanmam, siyasi davranmam burada dahi kullanmam bu bana çok şey kazandırıyor o tarafsızlık ilkesi herkes sana kapısını da açıyor kucağını da açıyor seçiliyorsun burada sana oy veren vermeyen insanlar var. Seçildiğinde sen hepsinin belediye başkanı oy veriyorsun sana oy vermeyenin de belediye başkanı oluyorsun.”* şeklinde cevap vermiştir.

Katılımcı 1’in verdiği yanıtı göre, meslek kuruluşlarının kitesini siyasi olarak etkileyemedikleri anlaşılmaktadır. Aynı zamanda vatandaşın oy verme eğiliminin de aldıkları hizmetle doğru orantılı olarak gerçekleştiği de çıkartılabilmektedir.

Katılımcı 2: *“Özellikle yerel siyasette etkili olduğunu düşünüyorum. Yani ulusal genel siyasetten çok yerel siyasette etkili olduğunu düşünüyorum zaten her oda seçimler öncesinde ziyaret edilir işte onların önerileri dikkate alınacak şekilde çalışmalar ve programlar hazırlanır. Yine de genel siyasette de milletvekilleri odalarla olan ilişkilerinden yaşanan sıkıntıları meclise gündemlerine taşır. O yüzden etkili olduğunu düşünüyorum.”* şeklinde cevap vermiştir.

Katılımcı 2’nin verdiği yanıtı göre, meslek kuruluşlarının genel siyasetten ziyade yerel siyasette etkili oldukları anlaşılmaktadır. Bu doğrultuda da yerel yöneticilerin seçim öncesinde meslek kuruluşlarının görüşlerini aldığı ve bu görüşler doğrultusunda da plan ve program yapıldığı anlaşılmaktadır. Genel siyasete ise milletvekilleri ile olan ilişkilerinden ötürü dolaylı bir şekilde dahil oldukları söylenebilmektedir.

Katılımcı 3: *“Nereden baktığımıza bağlı, yani nasıl ve nereden bakıldığına bağlı siyasi olarak bakıldığına. Yani siyasete bir yön vermeyse ya da bir toplumda siyasetle ilgili çalışma yapmaksızın yok düşünmüyorum. Çünkü odalar genelde ülke gündemiyle ilgili birtakım ifadelerde bulunuyor ama zayıf kalıyor. Ben de mesela baro mensubuyum, açıklamalar kalıyor siyasi olarak ama halkta karşılığı olmadığı sürece siyasi ne kadar açıklama yaparsanız yapın o havada kalmış bir konu oluyor ve özellikle odaların ülke siyasetinden bahsederken de bir yanı sıra siyaseti yönlendirici değil hem üyeleriyle ilgili bir çalışma yapması hem de ülkedeki siyaseti özellikle üyeleri anlamında halka duyurması lazım, biraz zayıf kalıyorlar yani, yönlendirme açısından. Ama şöyle de bir şeyimiz var büyük bir kitleyi tutsalar da kitlenin içerisinde de farklı farklı birçok görüş yapı mevcut.”* şeklinde cevap vermiştir.

Katılımcı 3’ün verdiği yanıtıta yola çıkarak, meslek kuruluşlarının yerel siyasette etkili olmadıkları ve üyelerini yönlendirme konusunda zayıf olduklarını ifade etmektedir. Bunu ise söylemlerinin halkta karşılık bulmamasından kaynaklı olduğu söylenebilir. Aynı zamanda sahip oldukları kitlenin bireysel olarak siyasi görüşlerinin olduğunu ifade etmektedir.

Katılımcı 4: *“Düşünüyorum. Meslek odaları bir kere şu yasal mevzuata göre pek çok profesyonel politikacı üreten odalar. Kamu gücü kullanıyorlar, devletten ciddi anlamda destek alıyorlar ve*

yöneticileri de maaşa bağlanıyor dolayısıyla da profesyonel politikacı konumuna geliyor. Ama ne hikmetse meslek odası yöneticilerinin büyük çoğunluğu iktidara yakınlaşmaya çalışıyorlar. Çünkü daha çok menfaat daha çok avantaj sağladıklarını düşünüyor.” şeklinde cevap vermiştir.

Son olarak Katılımcı 4'ün verdiği yanıt doğrultusunda, meslek kuruluşlarının politika üreticisi konumunda oldukları ifade edilmektedir. Ancak Katılımcı 4, meslek kuruluşlarının merkez iktidara yakınlık kurmaya çalıştığını söylemektedir.

Katılımcıların cevapları incelendiğinde birbirlerinden farklı görüşlere sahip olduğu dikkat çekmektedir. Ortak görüş olarak yerel siyasette doğrudan olmasa da dolaylı bir etkilerinin olduğu ve tarafsız olmaları gerektiği düşünülebilir. Yine de ön plana çıkan düşünceler, görüşlerinin kıymetli olması, gündemde yer ediyor olmaları, çalışmalarına bağlı olarak etki sağladıkları ve politika üreticisi konumunda oldukları söylenebilir.

Sonuç

Çalışma kapsamında meslek kuruluşlarının yerel siyasete etkisinin ölçülmesi amacıyla Eskişehir ilinin iki merkez ilçesi olan Odunpazarı ve Tepebaşı Belediye başkan ve birer adet başkan yardımcısına üç adet yarı yapılandırılmış mülakat sorusu yönlendirilmiştir. Bu sorular; belediye başkan ve yardımcılarının, icraat kararı verilirken meslek kuruluşlarının tavrının önemsenip önemsemediğine, meslek kuruluşlarının menfaatine yönelik taleplerin nasıl karşılandığına ve son olarak meslek odalarının yerel siyasette etkili olup olmadığına dair düşüncelerini ele almaktadır.

Araştırma sonucuna göre, birinci soru olan, *“Başkan olarak icraat kararı verirken meslek kuruluşlarının bu karar karşısında alacakları tavır önemsiyor musunuz?”* kapsamında yerel yönetimlerin meslek kuruluşlarının sahip olduğu bilgi birikimi ve deneyimine önem verdikleri, bu kuruluşları danışma organı şeklinde gördükleri, alınacak kararlarda onların görüş ve düşüncelerine önem verdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Ancak sadece kendi uzmanlık alanına giren ve mantık çerçevesinde önerileri dikkate aldıkları tespit edilmiştir.

Literatür incelendiğinde, Van Slyke (2003), kâr amacı gütmeyen kuruluşların genellikle devletle destekleyici bir ortaklık içerisinde çalıştığını ve birçok devletin program geliştirmek için doğrudan kâr amacı gütmeyen kuruluşlarla iş birliği yaptığını söylemektedir. Bu ortaklığın genellikle ekonomik kalkınma ve sosyal hizmet gibi alanlarda olduğunu da belirtmektedir. Yerel yönetimlerin birbirinden kopuk olduğu topluluklarda, kâr amacı gütmeyen kuruluşların toplu taşıma gibi hizmetlerde bölgesel planlama ve hizmet sunumu girişimlerini güçlendirmek için destek sağlayabileceğini söylemektedir. Aynı zamanda, kâr amacı gütmeyen kuruluşların sadece politika belirleyicisi ve hizmet sağlayıcısı olarak rol almadığını ayrıca nasıl yönetildiklerine bağlı olarak politika sürecinde politika oluşturma ve politika değerlendirme aşamalarına katılabileceğini belirterek kâr amacı gütmeyen kuruluşların birçok açıdan kamu

düzeyindeki fiili bürokratlar olduğunu söylemektedir. Literatür incelendiğinde, çalışma elde edilen sonuçlarla literatürü destekler niteliktedir.

İkinci soru olan “*Meslek odası yöneticilerinin temsil ettikleri grubun menfaati için taleplerini karşılamaya yönelik faaliyetleriniz oldu mu?*” kapsamında belediye başkan ve yardımcıları, meslek kuruluşlarının kendilerine sundukları öneri veya projeleri değerlendirirken meslek kuruluşlarının menfaatini gözetmekten ziyade temsil ettikleri halkın yararına olup olmadığına dikkat ettiği tespit edilmiştir.

Bu konuda, Young (1999), hükümet ile kâr amacı gütmeyen kuruluşlar arasındaki ilişkinin tamamlayıcı, bütüncü veya karşıt bir şekilde olabileceğini iddia etmektedir. Tamamlayıcı bir durumda kâr amacı gütmeyen kuruluşların hükümet tarafından karşılanmayan kamu hizmetlerine yönelik bir talebi karşıladığını belirtmektedir. Bu durumda kâr amacı gütmeyen kuruluşların, bu hizmeti karşılamak için hükümet ile ortak olarak iş birliği yaptığını söylemektedir. Karşıt durumda ise kâr amacı gütmeyen kuruluşların hükümetin kamu hizmetini sağlaması için politikalarını değiştirmeye zorladığını belirtmektedir. Çalışma bulguları bir önceki soruyla benzer şekilde literatürü destekler niteliktedir.

Son soru olan “*Meslek odalarının yerel siyasette etkili olduğunu düşünüyor musunuz?*” kapsamında meslek kuruluşlarının yerel siyasette etkili olup olmadıklarına dair katılımcılar birbirinden farklı görüşlere sahiptirler. Bu noktada meslek kuruluşlarının temsil ettikleri kitleyi siyasi olarak yönlendiremeyecekleri, genel siyasetten ziyade yerel siyasette etkili oldukları ve siyasilere verecekleri tavsiye ve önerileri önemsedikleri, meslek kuruluşuna üye olmanın ortak bir siyasi görüşe sebep olmayacağı, politika üreticisi olduğu düşünceleri ortaya çıkmaktadır.

Bu konuda araştırma sonucumuzla ilgili olmak üzere literatürde destekleyen görüşler olduğu gibi farklı görüşlerin de yer aldığı görülmektedir.

Glazer, 1989; Berger ve Neuhaus,1977; Meyer, 1982; Schambra, 1997, pek çok kişinin kâr amacı gütmeyen kuruluşları, devlete alternatif olarak gördüğünden desteklediğini belirtmektedir. Bu görüşe göre, kâr amacı gütmeyen kuruluşların, devletin büyümesini sınırlayabildiği, hükümet düzenlemelerinin ve gözetiminin kısıtlamaları olmaksızın esnek hizmetler sunabileceği ve kamu sorunlarına hükümet müdahalesi gerektirmeyen çözümler geliştirebileceğini vurgulamaktadırlar.

Çaha (2012)'nin oda yöneticilerinin duruşunu siyasi açıdan incelediği çalışmaya göre de katılımcıların %20'si çok siyasi bulurken, %34'ü de biraz siyasi bulduklarını ifade etmişlerdir. Bu sonuca göre katılımcıların %54 çoğunluğunun oda yöneticilerini siyasi gördüğünü belirtmektedir. Çaha vd., (2012), yine başka bir çalışmada meslek kuruluşlarının bazılarının, bazı dönemlerde siyasetle ilişki içerisinde olduğunu söylemektedirler. Özellikle meslek kuruluşlarının siyasi kriz dönemlerinde aktif bir rol oynadığını belirtmektedirler. Bu duruma

meslek kuruluşlarının 28 Şubat sürecinde Refah-Yol Hükümet hükümetine karşı oluşan tarafta yer almasını örnek vermektedirler.

Benzer şekilde, Akıncı (2013), 1980 yılında gerçekleşen 12 Eylül darbesinde ne toplumsal ne de bürokrasiden bir tepki gelmediğini aksine darbeyi desteklediklerini belirtmiştir. Benzer şekilde de üniversiteler ve meslek kuruluşlarının üst kuruluşu olan TOBB'un (Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği) bildiri çıkararak darbeyi desteklediklerini ifade etmişlerdir (s. 44).

Yine, Akıncı (2020), meslek kuruluşlarının üst kuruluşu olan TOBB'un 1950-1980 arası dönemdeki siyasi etkisini ele almıştır. Bu kapsamda TOBB'un salt bir baskı grubu olarak düşünülemeyeceğini belirtmektedir. Aynı zamanda TOBB'un parti içi demokrasi ve siyasetin finansmanı konusunda demokrasiye olumsuz bir etki oluşturduğunu söylemektedir. Buna ilaveten, TOBB bünyesinde faaliyet gösteren sermaye gruplarının mücadelesinin Türk siyasal hayatına yansımalarının olduğunu ifade etmektedir.

Avşarbay ve Dilekci (2014), meslek kuruluşlarının hukuki niteliklerinin karmaşıklığı ve zorunlu üyelik uygulamasının olmasından ötürü siyasetle ilişkisinin söz konusu olduğunu ve önem kazandığını ifade etmiştir. Ayrıca üye sayılarının çokluğundan kaynaklı önemli bir siyasi aktör potansiyeli taşıdığını ifade etmiştir. Vurguladıkları bir diğer nokta ise kamuoyu oluşturma ve hükümetle ilişkileridir. Ek olarak Anayasa'dan gelen siyaset yapma yasağı kapsamında hangi faaliyetlerin siyasetle ilişkilendirileceğinin doğru tespit edilmesi gerektiğini de ifade etmişlerdir. Bu durumda mesleki çıkarları korumaları kapsamında karşı çıktıkları kararlarının siyasi olarak algılanmaması gerektiğini belirtmektedirler (s. 346-347).

Sonuç olarak belediye başkan ve yardımcılarının, uzmanlıklarından ötürü meslek kuruluşları ile iş birliği yapma konusunda istekli oldukları ve bu konuya önem verdikleri görülmektedir. Diğer yandan ise, yerel siyasette doğrudan olmasa da dolaylı olarak siyaseti etkileyebileceğini ve yerel siyasi bir aktör olmadıklarını belirtmişlerdir.

Kaynakça

- Akdoğan, Y. (2008). *Yerel siyaset-kavramlar*. Okutan Yayıncılık.
- Akıncı, A. (2013). Türk siyasal hayatında 1980 sonrası darbeler ve e-muhtıra. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(2), 39-58.
- Akıncı, M. (2020). 1950-1980 döneminde TOBB'un Türk siyasal hayatındaki etkisi. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 16(2), 296-309.
- Akkaya, B. (2019). *Kurumsallaşmanın kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşları üzerinden incelenmesi: 5174 Sayılı Kanun'la kurulmuş odalar ve borsalar örneği* [Yüksek Lisans Tezi]. Giresun Üniversitesi.
- Almond, G.A. (2000). *The study of political culture: originally published in a discipline divided: schools and sects in political science*. Palgrave Macmillan US. https://doi.org/10.1007/978-1-349-62965-7_1.

- Arıcı, E. (2022). *Türkiye'de kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının kurumsal yönetim perspektifinden değerlendirilmesi* [Doktora Tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Atiksoy, İ. (2019). *Kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşlarında etik algı ölçülmesine yönelik bir araştırma: 5174 Sayılı Kanun'la kurulmuş odalar ve borsalar örneği* [Yüksek Lisans Tezi]. Giresun Üniversitesi.
- Avcı, M. (2012). *Türkiye'de kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları*. Adalet Yayınevi.
- Avşarbey, A. ve Dilekci, T. (2014). Türkiye'de kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ile ilgili temel tartışmalar ve İngiltere'deki tıp mesleği ile ilgili uygulama. *Türk İdare Dergisi*, 478, 323-358.
- Berger, P. L. ve Neuhaus, R. J. (1977). *To empower people: The role of mediating structures in public policy* (Vol. 1). American Enterprise Institution for Public Policy Research.
- Çaha, Ö., Yayla, A. ve Şahin, Y. (2011). *Türkiye'de kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşları kamuoyu araştırması*, Liberal Düşünce Topluluğu Derneği Yayınları.
- Çaha, Ö. (2012). Türkiye'de meslek kuruluşları: Katılım, şeffaflık ve siyasî duruş sorunu. *Liberal Düşünce Dergisi*, 67, 97-122.
- Çetin, Z. Ö. (2015). Türkiye'de İl Özel İdaresi sisteminin dönüşümü ve 6360 Sayılı Kanun'un dönüşüme etkileri. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 20(2), 247-266.
- Çiçek, A. C. (2008, Kasım). *Katılımcı demokrasi ve siyaset bağlamında sivil toplum kuruluşları* [Bildiri sunumu]. V. Uluslararası STK'lar Kongresi, Çanakkale, Türkiye.
- Çiçek, H. G. ve Dağlıoğlu, İ. (2013). Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının mali yapısı baro örneği. *Isparta Barosu Bülteni*, 3 (8), 20-21.
- Çiçek, Y. (2014). Geçmişten günümüze Türkiye'de yerel yönetimler. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1), 53-64.
- Eryılmaz, B. (2018). *Kamu yönetimi düşünceler, yapılar, fonksiyonlar, politikalar*. Umuttepe Yayınları.
- Eryılmaz, B. (2000). *Kamu yönetimi*. Erkan Matbaacılık.
- Eryılmaz, B. (2002). Belediyelerde demokrasi geleneği ve değişim ihtiyacı. *Çağdaş Yerel Yönetimler*, 11(3), 6-21.
- Glazer, N. (1988). *The limits of social policy*. Harvard University Press.
- Günay, F. (2020). *Türk hukukunda kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarına ait iktisadi işletmelerin vergilendirilmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Ankara Üniversitesi.
- Görmez, K. (1997). *Yerel demokrasi ve Türkiye*. Vadi Yayınları.
- İnaç, H. ve Ünal, F. (2007). Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı ve Türkiye'de belediyeler. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (17). 1-24
- Kaldırımcı, N. ve Özdevecioğlu M. (1993). Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının yönetimleri üzerine bazı düşünceler ve Kayseri Ticaret Odası Yönetimi Seçimleri ile ilgili bir araştırma. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 10, 88-102

- Köse, H. Ö. (2004). Yerel yönetim olgusu ve küreselleşme sürecindeki yükselişi. *Sayıştay Dergisi*, 52, 3-42.
- Manav, R. (2019). *Ahilikten günümüze Türkiye'de kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarında zorunlu üyelik: Konya Eczacılar Odası örneği* [Yüksek Lisans Tezi]. Aksaray Üniversitesi.
- Meyer, J. A. (1982). *Meeting human needs: toward a new public philosophy*. American Enterprise Institute.
- Oksal, I. C. (2015). *Kamu kurumu niteliğindeki kuruluşların faaliyetlerine yönelik üye algısı: İMEAK Deniz Ticaret Odası İzmir Şubesi üzerine bir çalışma* [Yüksek Lisans Tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Özaslan, İ. (1984). *Kamu kurumu niteliğindeki mesleki teşekküllerde hesap işleri organizasyonu* [Doktora Tezi]. Marmara Üniversitesi.
- Polatoğlu, A. (2003). *Kamu yönetimi, temel ilkeler ve Türkiye uygulaması*. ODTÜ Yayıncılık.
- Sakallı, B. (2019). *Türk hukukunda kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarında disiplin yaptırımları* [Yüksek Lisans Tezi]. Kocaeli Üniversitesi.
- Schambra, W. A. (1997). Building community top-down or bottom-up? Local groups are the key to America's civic renewal. *The Brookings Review*, 15(4), 20-22
- Tekin, B. (2015). *Kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşlarında süreç yönetimi: Denizli Ticaret Odası'nda uygulanması* [Yüksek Lisans Tezi]. Pamukkale Üniversitesi.
- Tekin, B., ve Organ, A. (2019). Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarında hizmet kalitesi ölçümü: Denizli ili örneği. *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 11(1), 1-20.
- Ulusoy, A., ve Akdemir, T. (2001). *Mahalli idareler*, Seçkin Yayınevi.
- Van Slyke, D. M. (2005). *Agents or stewards: how government manages its contracting relationship with non-profit social service providers*. New York.
- Yalçındağ, S. (1991). Türk yerel yönetimlerinde yeniden yapılanma. *Amme İdaresi Dergisi*, 24(3), 123-152.
- Young, D. R. (1999). Complementary, supplementary, or adversarial? A theoretical and historical examination of non-profit-government relations in the United States. *Non-profits and government: Collaboration and conflict*, 31-67.
- 442 sayılı Köy Kanunu (1924, 18 Mart). 442 sayılı Köy Kanunu, T.C. Resmî Gazete (Sayı: 68). Erişim Adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.3.442.pdf>.
- 1982 Anayasası (1982, 18 Ekim). 1982 Anayasası, T.C. Resmî Gazete (Sayı: 17844). Erişim Adresi: <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/17844.pdf>.
- 5216 Sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu (2005, 13 Temmuz). 5393 Sayılı Belediye Kanunu, T.C. Resmî Gazete (Sayı: 25874). Erişim Adresi: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2005/07/20050713-6.htm>.
- 5393 Sayılı Belediye Kanunu (2005, 3 Temmuz), 5393 Sayılı Belediye Kanunu, T.C. Resmî Gazete (Sayı: 25874). Erişim Adresi: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2005/07/20050713-6.htm>.

5302 Sayılı İl Özel İdaresi Kanunu (2005, 22 Şubat). 5302 Sayılı İl Özel İdaresi Kanunu, T.C. Resmî Gazete (Sayı: 25745). Erişim Adresi: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2005/03/20050304-1.htm>.

6360 On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun (2012, 6 Aralık). On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, T.C. Resmî Gazete (Sayı: 28489). Erişim Adresi: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/12/20121206-1.htm>.